

Міжнародна місія Світового Конгресу Українців зі спостереження за місцевими виборами 2020 р. в Україні

ПРОМІЖНИЙ ЗВІТ

Міжнародної місії Світового Конгресу Українців зі спостереження за місцевими виборами в Україні

25 жовтня 2020 року

19 жовтня 2020 року

А. ПРО МІСІЇ СКУ ТА УККА

Світовий Конгрес Українців (СКУ) є міжнародною координаційною надбудовою українських громад у діаспорі, що представляє інтереси понад 20 мільйонів українців. СКУ має мережу складових організацій та зв'язків з українцями у більше ніж 60 країнах. Заснований у 1967 р., СКУ був визнаний у 2003 р. Економічною та соціальною радою Організації Об'єднаних Націй як неурядова організація зі спеціальним консультативним статусом та в 2018 р. набув статусу учасника міжнародної неурядової організації в Раді Європи.

11 липня 2019 року Генеральна прокуратура Російської окупації визнала СКУ як небажану організацію, яка становить загрозу основам конституційного ладу та безпеки Російської Федерації.

Починаючи з 1999 р., СКУ направляє свої місії зі спостереження за виборами для моніторингу всіх президентських і парламентських виборів в Україні. В 2020 році СКУ направив місію для спостереження за місцевими виборами.

Український Конгресовий Комітет Америки (УККА), крайова громадська організація у Сполучених Штатах, що представляє інтереси американців українського походження 80 років, проводить всеосяжну програму громадянської освіти в Україні навчаючи громадян переваги демократії та вільного ринку економічних реформ з 1991 року. Більшу частину роботи громадянської

освіти включає організування делегацій міжнародних спостерігачів для контролювання виборів Президента і Парламенту України. Делегації УККА спостерігали кожні вибори, що проводилися в Україні з 1991 року.

У 2004 році, під час історичної Помаранчевої революції, делегація УККА, яка налічувала 2408 осіб, була найбільшою делегацією міжнародних спостерігачів за виборами, коли-небудь зареєстрованою Центральною виборчою комісією України, перевершуючи делегацію ОБСЄ майже на 1000 спостерігачів.

Центральна виборча комісія **акредитувала** (постанови ЦВК від 24 вересня 2020 року № 294, від 29 вересня 2020 року № 313, від 15 жовтня 2020 року № 384) **12** офіційних спостерігачів від **Світового Конгресу Українців** та **14** офіційних спостерігачів від **Українського Конгресового Комітету Америки** на місцевих виборах 25 жовтня 2020 року:

<https://act.cvk.gov.ua/acts/pro-akreditatsiyu-ofitsiynih-sposterigachiv-vid-svitovogo-kongresu-ukraintsiv-na-mistsevih-viborah-25-zhovtnya-2020-roku.html>

<https://act.cvk.gov.ua/acts/pro-akreditatsiyu-ofitsiynih-sposterigachiv-vid-yevropeyskoi-merezhi-organizatsiy-z-monitoringu-vivoriv-ukrainskogo-kongresovogo-komitetu-ameriki-slovatskoi-respubliki-ta-korolivstva-ispaniya-na-mists.html>

<https://act.cvk.gov.ua/acts/pro-akreditatsiyu-ofitsiynih-sposterigachiv-vid-komitetu-za-vidkritu-demokratiyu-natsionalnogo-demokratichnogo-institutu-mizhnarodnih-vidnosin-mizhnarodnogo-fondu-za-krashhe-upravlinnya-svitovogo-ko.html>

Місцеві вибори 2020 р. в Україні відбуваються в час, коли Україна постала перед викликами щодо своєї територіальної цілісності, такими як: нелегальна окупація й незаконна анексія Криму та триваюча військова збройна агресія на її східних теренах. Ця ситуація також робить Україну вразливою до потенційного іноземного втручання у виборчий процес.

У неділю 25 жовтня українці голосуватимуть за депутатів місцевих рад, від обласного до сільського рівня. За новим виборчим законодавством має бути обрано понад **43 тисячі депутатів** та понад **1,4 тисячі голів** міських, селищних, сільських громад. Ці вибори мають особливе значення, оскільки роль місцевих рад була розширена завдяки недавнім реформам децентралізації.

Отож для України у 2020 р. буде надзвичайно важливо забезпечити вільні, чесні і прозорі місцеві вибори для своїх громадян, котрі, як і всі інші вільні народи, мають повне право висловлювати свою думку у виборі депутатів місцевих рад та голів місцевих громад під час демократичного процесу без іноземного втручання.

З цією метою 1 жовтня 2020 року Світовий Конгрес Українців (СКУ) повідомив про початок праці Міжнародних місій СКУ та УККА зі спостереження за місцевими виборами 2020 р. в Україні для моніторингу та захисту демократії в Україні.

<https://ukrainianworldcongress.org/news.php/news/2126>

“Ці вибори не схожі ні на які інші в історії України не лише через виклики, пов’язані з пандемією, але й через те, що місцеві органи влади тепер мають більшу силу на місцевому рівні, що вже давно очікувалося та є важливим кроком у відході від високо-централізованого радянського минулого, - заявив Павло Ґрод, Президент СКУ. - СКУ продовжує підтримувати прозорість та справедливість виборчих процесів, навіть у ці складні часи“.

“Захист чесних та прозорих виборів в Україні не лише забезпечує демократичне майбутнє України та українського народу. Україна перебуває на передовій континентальної битви за демократичні цінності та права людини”, - зазначив Борис Вжесневський.

Місія спостерігатиме за місцевими виборами запланованими на 25 жовтня 2020 року та зосереджуватиметься на таких ключових аспектах:

- коментар правових засад виборчого процесу, зокрема внутрішнього законодавства та норм права України, а також зобов'язань України перед Організацією з безпеки і співробітництва в Європі та Радою Європи та в контексті інших міжнародних стандартів демократичного волевиявлення;
- ознайомлення з готовністю України до забезпечення демократичних виборів та до протидії можливим іноземним втручанням, включно з кібератаками, маніпуляціями та порушеннями виборчого процесу;
- медіа-моніторинг для виявлення будь-яких спроб ослабити Україну, в тому числі цілісність виборчих процесів і легітимність демократії в Україні;
- спостереження за виборчим процесом напередодні та в день виборів (день повторного голосування), а також за процесами підрахунку голосів та оголошеннями результатів виборів.

Метою Місій спостереження за виборами СКУ та УККА є підтримка відкритого і прозорого виборчого процесу в Україні. СКУ та УККА підтримують відданість України стандартам ОБСЄ щодо вільних та чесних виборів, які відображають волю електорату та не підтримують жодного кандидата, політичну партію чи блок. СКУ та УККА оприлюднять свої висновки під час віртуальної прес-конференції після виборів.

Через глобальну пандемію та обмеження подорожей, Місії спостереження за виборами СКУ та УККА, в основному, складаються з експатів, які вже перебувають в Україні.

Місія СКУ мобілізувала групу спостерігачів та експертів для здійснення медіа-моніторингу. Спостерігачі працюють і спостерігають за інформацією в засобах масової інформації (ЗМІ) на наявність будь-яких фактів дезінформації. У режимі онлайн отримана інформація перевіряється на точність та класифікується згідно з джерелами та тематикою.

У день виборів за виборчим процесом будуть спостерігати **12 офіційних спостерігачів з 6 країн світу, а саме Канади, США, Данії, Швейцарії, Великобританії та Франції.**

Місія СКУ тісно співпрацює зі спостережною місією складової організації СКУ – Українського Конгресового Комітету Америки, який делегував **14 офіційних спостерігачів**. Разом у двох місіях буде працювати **26 офіційних спостерігачів з шести країн світу.**

Доповіді обох місій будуть представлені у Заключному звіті Місії СКУ.

За складом та обсягом своєї діяльності Місії спостереження за виборами СКУ та УККА є унікальними, оскільки :

- складаються у переважній більшості з україномовних спостерігачів, які обізнані з ситуацією в Україні;
- включають довгострокових спостерігачів, котрі здійснюватимуть медіа-моніторинг за межами України та
- включають офіційних спостерігачів, які будуть вести моніторинг виборчого процесу.

Офіційні спостерігачі СКУ та УККА мають пройти тренінг особисто 22 жовтня 2020 року.

Місія СКУ планує випустити чотири (4) звіти:

- I. *ПРОМІЖНИЙ ЗВІТ Місії СКУ зі спостереження за місцевими виборами в Україні 25 жовтня 2020 року*
Дата звіту – 19 жовтня 2020 року
- II. *ПОПЕРЕДНІ ВИСНОВКИ Місії СКУ зі спостереження за місцевими виборами в Україні 25 жовтня 2020 року - на наступний день після дня виборів*
Дата звіту – 26 жовтня 2020 року
- III. *ПРОМІЖНИЙ ЗВІТ Місії СКУ зі спостереження за місцевими виборами в Україні при повторному голосуванні*
Орієнтовна дата звіту – 23 листопада 2020 року
- IV. *ЗАКЛЮЧНИЙ ЗВІТ Місії СКУ і спостереження за місцевими виборами в Україні восени 2020 року*
Орієнтовна дата звіту – 29 грудня 2020 року

Основна команда Місії спостереження за виборами СКУ та УККА включає наступних осіб:

Борис Вжесневський – Голова Міжнародної місії зі спостереження за виборами Світового Конгресу Українців (СКУ), колишній депутат Парламенту Канади;

Андрій Футей – Голова Місії спостереження за виборами Українського Конгресового Комітету Америки, Президент Українського Конгресового Комітету Америки (УККА);

Наталія Немилівська – Головний спостерігач Міжнародної місії зі спостереження за виборами Світового Конгресу Українців, директор Комітету економічного розвитку та інвестицій СКУ;

Рено Доменіко - Головний спостерігач Місії УККА, багаторічний міжнародний спостерігач;

Тамара Олексій - Регіональний віце-президент СКУ та Екзекутивний директор УККА, Координатор Місії.

Міжнародна місія зі спостереження за виборами Світового Конгресу Українців (СКУ) є повністю незалежною та не отримує урядового фінансування.

Місія залучила українських експертів виборчого законодавства:

Ярослав Сидорович - Керівник експертної групи.

Місії спостереження за виборами СКУ та УККА складаються з добровольців, які віддані демократичному прогресу України.

Діяльність довгострокових спостерігачів

Дезінформація напередодні місцевих виборів в Україні була визнана однією з найсерйозніших загроз для вільного та безперешкодного демократичного виборчого процесу без іноземного втручання. Експерти-медійники та аналітичні центри продовжують попереджати про небезпеку сфабрикованої та неправдивої інформації, яка має на меті вплинути на думку виборців і викликати конфронтацію та конфлікти. Дезінформаційна кампанія не обмежується лише інформаційним простором України, а поширюється на весь світ з метою введення в оману союзників України.

Місія СКУ організувала команду спостерігачів, які працюють віддалено зі своїх країн проживання та спостерігають за глобальним медіапростором щодо проявів дезінформації.

Моніторинг розпочався з вересня 2020 р. і продовжуватиметься до завершення місцевих виборів.

Б. ВНУТРІШНІ ТА МІЖНАРОДНІ СПОСТЕРІГАЧІ

Кінцевий термін звернення громадських організацій, до статутної діяльності якої належать питання виборчого процесу та спостереження за ним, до Центральної виборчої комісії з клопотанням про дозвіл мати офіційних спостерігачів на місцевих виборах не пізніш як за сорок днів до дня голосування – 14 вересня 2020 року включно.

Центральною виборчою комісією (ЦВК) надано дозвіл **116 громадським організаціям** мати офіційних спостерігачів під час місцевих виборів 25 жовтня 2020 року. З них 85 – зареєстровані на всій території України, 31 – в окремих регіонах України.

Кінцевий термін подання до Центральної виборчої комісії пропозицій щодо акредитації офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій не пізніш як за десять днів до дня голосування - до 14 жовтня 2020 року включно.

Згідно статті 58 Виборчого кодексу України Офіційним **спостерігачем не може бути:**

1) особа, яка є громадянином (підданим) держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом;

2) особа, пропозиції стосовно якої ініційовано або внесено державою, визнаною Верховною Радою України державою-агресором або державою-окупантом.

Ця норма має вплив на роботу Місії СКУ, оскільки виключила можливість залучення громадян Російської Федерації, котрі є представниками складових організацій СКУ, до участі в Місії СКУ.

ЦВК акредитувала на місцевих виборах 25 жовтня 2020 року **312 офіційних спостерігачів: 41 – від шести іноземних держав та 271 – від дев'яти міжнародних організацій.**

Спільно, Місії спостереження СКУ та УККА є п'ятою за величиною міжнародною спостережною місією.

Відомості про офіційних спостерігачів від іноземних держав *
(джерело: cvk.gov.ua)

Назва країни	Кількість спостерігачів
Угорська Республіка	<u>19</u>
Словацька Республіка	<u>6</u>
Республіка Казахстан	<u>5</u>
Федеративна Республіка Німеччина	<u>5</u>
Королівство Іспанія	<u>4</u>
Чеська Республіка	<u>2</u>
Загальна кількість спостерігачів	41

Відомості про офіційних спостерігачів від міжнародних організацій

Назва організації	Кількість спостерігачів
Бюро демократичних інститутів і прав людини Організації з безпеки та співробітництва в Європі	<u>88</u>
Європейська мережа організацій з моніторингу виборів	<u>62</u>
Національний демократичний інститут міжнародних відносин	<u>35</u>
Громадська спілка "Міжнародне співтовариство з прав людини"	<u>27</u>
Комітет "За відкриту демократію"	<u>24</u>
Український Конгресовий Комітет Америки	<u>14</u>
Світовий Конгрес Українців	<u>12</u>
Міжнародна неурядова організація "Координаційний ресурсний центр"	<u>5</u>
Міжнародний фонд за краще управління	<u>4</u>
Загальна кількість спостерігачів	271

V. ДОВІДКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Місцеві вибори 2020 року в Україні відбуваються в час, коли сьомий рік триває військова агресія Російської Федерації на суверенну територію України, включно з незаконною анексією Криму та окупацією окремих частин Донбасу на Сході України після Революції Гідності України.

У 2014 р. народ України виступив проти авторитарного режиму Віктора Януковича під час Революції Гідності, яка завершилася снайперським обстрілом і смертями понад сотні мирних українських демонстрантів 18-20 лютого 2014 р. в Києві.

Відразу після Революції Гідності Російська Федерація вторглася і незаконно анексувала Кримський півострів України та здійснила військову агресію на східних територіях України.

Російська військова агресія вплинула на життя майже 2 мільйони жителів Криму, а також 4,4 млн. осіб на Сході України.

Внаслідок військових дій Російської Федерації на Донбасі було вбито понад 13 тисяч осіб, поранено понад 30 тисяч осіб. Станом на 1 вересня 2020 року поранено і травмовано 12464 військовослужбовців; загинуло 2984 військовослужбовців.

За даними Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб, станом на 18 жовтня 2020 року взято на облік 1 458 977 переселенців з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та АР Крим.

Від початку військової агресії понад 2,500 осіб стали жертвами вибухів наземних мін, у тому числі не менше 240 дітей, а 1,9 млн. осіб проживає на територіях, що забруднені наземними мінами, 3,4 млн. осіб потребують гуманітарної допомоги, 2,2 млн. – медичної допомоги та 1,2 млн. – допомоги продуктами харчування.

Російська Федерація незаконно утримує понад 120 політичних в'язнів та понад 130 заручників утримують на Донбасі.

Ситуація з правами людини на окупованому Кримському півострові і далі погіршується, а Російська Федерація блокує доступ міжнародних гуманітарних та правозахисних організацій.

Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні (СММ) щоденно фіксує порушення режиму припинення вогню в Донецькій області та Луганській області, зокрема в звіті № 228/2020 від 24 вересня 2020 року зафіксовано 23 вересня 2020 року 80 порушень режиму припинення вогню в Донецькій області та одне таке порушення в Луганській області. За попередній звітний період СММ зафіксувала 157 порушень режиму припинення вогню в Донецькій області та не зафіксувала жодного такого порушення в Луганській області. В звіті № 246/2020 від 15 жовтня

2020 року СММ зафіксувала 1 порушення режиму припинення вогню в Донецькій області та жодного такого порушення в Луганській області. За попередній звітний період порушень режиму припинення вогню в обох областях зафіксовано не було.

<https://www.osce.org/uk/special-monitoring-mission-to-ukraine>

Було широко визнано, що Російська Федерація веде проти України гібридну військову агресію, яку неодноразово засудила міжнародна спільнота, яка надає Україні військову, фінансову та гуманітарну допомогу.

З часу Революції Гідності України відбулися наступні події:

- набули чинності Угода про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами щодо поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі з ЄС;

- було запроваджено безвізовий режим для громадян України, які подорожують в країни Шенгенської зони;

- було підписано Угоду про вільну торгівлю між Україною та Канадою;

- було надано Томос про автокефалію Православній Церкві України;

- було прийнято конституційні зміни, направлені на реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору;

- чергові президентські та позачергові парламентські вибори 2019 року.

- на виконання статті 4 та статті 6 Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, було гармонізовано виборче законодавства шляхом його кодифікації – ухвалено Виборчий кодекс України.

Відповідно Виборчого кодексу України при місцевих виборах 25 жовтня 2020 року буде застосовано чотири виборчі системи місцевих виборів:

1. Мажоритарна система відносної більшості в багатомандатних виборчих округах: вибори депутатів сільської, селищної, міської ради (менше 10 тисяч виборців) - обиратимуть **депутатів 785 міських, селищних, сільських рад.**

2. Система пропорційного представництва за відкритими виборчими списками кандидатів у депутати у багатомандатних

виборчих округах: вибори депутатів ВР АРК, обласних, районних, районних у місті рад, а також міських, селищних, сільських рад (10 тисяч виборців і більше) від регіональних організацій політичних партій – обиратимуть депутатів **22 обласних ради, 119 районних рад, 636 міських, селищних, сільських рад, 15 районних рад в містах.**

Загалом в **792 місцеві ради**, депутати яких обираються за системою пропорційного представництва, зареєстровано у виборчих списках 218770 кандидатів **на 25952 мандати.**

3. Мажоритарна система відносної більшості в єдиному сільському, селищному, міському виборчому окрузі: вибори сільського, селищного, міського голови (менше 75 тисяч виборців) – обиратимуть **333 міських голів, 428 селищних голів, 623 сільських голів.**

4. Мажоритарна система абсолютної більшості в єдиному міському виборчому окрузі: вибори міського голови (75 тисяч виборців і більше) – обиратимуть **міських голів 37 великих міст.**

Загалом обирається: депутатів обласних, міської ради міста Києва - 1780, депутатів районних рад - 5366, депутатів міських рад - 11124, депутатів районних у містах з районних поділом рад - 562, депутатів селищних рад - 10284, депутатів сільських рад - 14006, міських голів - 370, селищних голів - 428, сільських голів – 623.

Найбільшу кількість виборчих бюлетенів отримують мешканців таких міст як Кропивницький, Полтава, Херсон і Кривий Ріг - по 5 (обласна рада, районна рада, міський голова, міська рада, районна у місті рада). Найменшою кількістю виборчих бюлетенів отримують жителі столиці - лише 2 (Київський міський голова, Київська міська рада).

Для проведення місцевих виборів сформовано **1660 територіальних виборчих комісій.** Пропозиції кандидатур до складу територіальних виборчих комісій подали **місцеві організації 261 політичної партії.**

Вперше врегульовано на місцеві вибори :

- реалізацію виборчого права внутрішньо переміщеними особами та внутрішніми трудовими мігрантами,
- впровадження інноваційних електронних сервісів для зміни виборчої адреси.

Близько 92 тисяч виборців змінили виборчу адресу для голосування на місцевих виборах.

194 політичних партії прийняли рішення про участь їх місцевих організацій у місцевих виборах 25 жовтня 2020 року.

Гендерна квота

У Виборчому кодексі України визначений підхід **до гендерного представництва** під час формування єдиного та територіальних

виборчих списків на рівні забезпечення у кожній п'ятірці (місцях з першого по п'яте, з шостого по десяте і так далі) кожного виборчого списку чоловіків і жінок (не менше двох кандидатів кожної статі).

Грошова застава.

26 серпня 2020 року Верховна Рада України встановила з 1 вересня 2020 року мінімальну зарплату в сумі 5000 грн. Це рішення призвело до збільшення на 5,9% розмірів грошових застав для всіх кандидатів, які балотуються на місцевих виборах.

Для виборів депутатів сільської, селищної, районної в місті, міської (міста з кількістю виборців до 10 тисяч осіб) та районної ради – 20% мінімальної заробітної плати; (1000 грн.)

Для виборів сільського, селищного, міського голови (міста з кількістю виборців до 75 тисяч осіб) – 1 мінімальна заробітна плата; (5000 грн.)

Для виборів депутатів міської (міста з кількістю виборців 10 тисяч і більше), обласної ради, кандидата на посаду міського голови (міста з кількістю виборців 75 тисяч і більше) – 4 мінімальні заробітні плати у місячному розмірі, встановленому на день початку виборчого процесу, на кожні 90 тисяч виборців.

Г. ЮРИДИЧНА ОСНОВА

Правова основа проведення місцевих виборів в Україні базується на таких законах: а) Конституція України; б) Виборчий кодекс України; в) Закон України “Про державний реєстр виборців”; г) Закон України “Про Центральну виборчу комісію”; г) Кодекс адміністративного судочинства України; д) Кодекс України про адміністративні правопорушення; та е) Кримінальний кодекс України; є) Кримінально-процесуальний кодекс.

Нижче подані витяги з важливих положень цих законів:

Конституція України:

Стаття 38. Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Стаття 69. Народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії.

Стаття 70. Право голосу на виборах і референдумах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти років. Не мають права голосу громадяни, яких визнано судом недієздатними.

Стаття 71. Вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального,

рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування. Виборцям гарантується вільне волевиявлення.

ВИБОРЧИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ (ВКУ)

ВИБОРЧІ ПРАВА ГРОМАДЯН ТА СПОСОБИ ЇХ ЗДІЙСНЕННЯ І ЗАХИСТУ

(стаття 48 Виборчого кодексу України)

Громадяни України, які мають право голосу, є виборцями. Підставою реалізації виборцем свого права голосу на виборах є його включення до списку виборців на виборчій дільниці.

Виборчим кодексом України визначено, що право голосу на виборах:

депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим мають виборці, виборча адреса яких віднесена до території Автономної Республіки Крим;

депутатів сільської, селищної, міської ради, сільського, селищного, міського голови – виборці, виборча адреса яких віднесена до території відповідної територіальної громади;

депутатів районної ради – виборці, виборча адреса яких віднесена до території однієї з територіальних громад відповідного району;

депутатів обласної ради – виборці, виборча адреса яких віднесена до території однієї з територіальних громад відповідної області;

депутатів районної у місті ради (у місті з районним поділом, де утворені районні у місті ради) мають виборці, виборча адреса яких віднесена до території відповідного району в місті.

Військовослужбовці строкової служби, громадяни України, які проживають за кордоном, а також особи, визнані судом недієздатними, та громадяни України, які за вироком суду перебувають у місцях позбавлення волі, вважаються такими, що не належать до жодної територіальної громади, та не мають права голосу на місцевих виборах.

Виборці мають право:

1) бути членами виборчих комісій, які організують підготовку та проведення відповідних місцевих виборів;

2) отримувати та поширювати інформацію, що стосується підготовки та проведення відповідних місцевих виборів;

3) брати участь у проведенні передвиборної агітації на відповідних місцевих виборах;

4) здійснювати спостереження за проведенням відповідних місцевих виборів;

5) оскаржувати порушення власних виборчих прав, інших власних особистих прав та законних інтересів, пов'язаних з участю у виборчому процесі.

Згідно зі **статтею 194 ВКУ** місцеві вибори можуть бути черговими, позачерговими, повторними, проміжними, додатковими або першими.

Чергові місцеві вибори призначаються у зв'язку із закінченням строку повноважень місцевих рад, сільських, селищних міських голів, обраних на попередніх чергових місцевих виборах.

Чергові місцеві вибори проводяться одночасно на всій території України в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень рад, голів, обраних на попередніх чергових місцевих виборах.

Чергові вибори районних у містах рад (у разі їх створення) проводяться одночасно з іншими черговими виборами на всій території України у терміни та відповідно до положень ВКУ.

Рішення про призначення чергових виборів депутатів обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів приймається Верховною Радою України.

Рішення про призначення чергових виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим приймається Верховною Радою Автономної Республіки Крим відповідно до Конституції України.

Позачергові місцеві вибори призначаються Верховною Радою України у разі дострокового припинення повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, міської, районної у місті, сільської, селищної ради, сільського, селищного, міського голови, а також в інших випадках, передбачених законами України.

Повторні місцеві вибори призначаються територіальною виборчою комісією у разі визнання відповідних місцевих виборів такими, що не відбулися, в порядку, встановленому ВКУ.

Проміжні вибори депутата сільської, селищної, міської ради (територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч) призначаються у відповідному багатомандатному виборчому окрузі у зв'язку з достроковим припиненням повноважень депутата відповідної ради, обраного в цьому окрузі.

Додаткові вибори депутатів сільських, селищних рад від територіальної громади, що приєдналася до іншої територіальної громади, призначаються Центральною виборчою комісією в порядку, визначеному ВКУ.

Перші вибори депутатів сільських, селищних, міських рад, сільських селищних, міських голів призначаються Центральною

виборчою комісією за відповідним зверненням уповноваженого органу.

Перші вибори депутатів обласних, районних рад призначаються Центральною виборчою комісією за відповідним зверненням уповноваженого органу на підставі рішення про утворення обласних, районних рад.

Перші вибори депутатів районних у місті рад (у разі їх створення) призначаються відповідною міською радою на підставі рішення про утворення районних у місті рад.

У рік проведення чергових місцевих виборів додаткові вибори не призначаються та не проводяться, а перші місцеві вибори призначаються та проводяться разом з черговими місцевими виборами.

Організація і порядок проведення місцевих виборів регулюються **Конституцією України, Кодексом, законами України “Про Центральну виборчу комісію”, “Про Державний реєстр виборців”**, іншими законами України, а також прийнятими відповідно до них іншими актами законодавства та актами Центральної виборчої комісії.

Громадяни України беруть участь у відповідних місцевих виборах на рівних засадах. Кожен виборець має один голос на кожних місцевих виборах, у яких він має право брати участь. У випадку одночасного проведення різних місцевих виборів виборець може реалізувати своє право голосу тільки на одній виборчій дільниці, спільній для всіх місцевих виборів, які проводяться одночасно.

Виборці безпосередньо обирають депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад, сільських, селищних, міських голів шляхом голосування за кандидатів (виборчі списки кандидатів), зареєстрованих у порядку, встановленому ВКУ.

Участь громадян України у місцевих виборах є добровільною. Громадянам України забезпечуються умови для вільного формування своєї волі та її вільного виявлення при голосуванні. Голосування на місцевих виборах є таємним. Кожний виборець голосує на відповідних місцевих виборах особисто.

Громадянин України, який має право голосу відповідно до статті 70 Конституції України та не має судимості за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, кримінального правопорушення проти виборчих прав громадян чи корупційного кримінального правопорушення, якщо ця судимість погашена або знята в установленому законом порядку, може бути обраний депутатом, сільським, селищним, міським головою.

Громадяни України, які є виборцями, мають право висування кандидатів на відповідних місцевих виборах, яке реалізується ними

через місцеві організації політичних партій або шляхом самовисування у порядку, встановленому ВКУ.

Будь-які прямі чи непрямі привілеї або обмеження виборчих прав громадян України за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, інвалідності та стану здоров'я, за мовними або іншими ознаками забороняються.

Заборонено застосування насильства, погроз, обману, підкупу чи будь-яких інших дій, що перешкоджають вільному формуванню та вільному виявленню волі виборця, а також контроль за волевиявленням виборців під час голосування.

З метою захисту своїх виборчих прав громадяни можуть звертатися до виборчих комісій – на підставі ВКУ, до суду – в порядку, передбаченому Кодексом адміністративного судочинства України, до правоохоронних органів – у випадках, коли законодавством передбачено адміністративну або кримінальну відповідальність за порушення виборчих прав громадян.

Закон України “Про Державний реєстр виборців”

Можливість включення себе та інших виборців до Державного реєстру виборців

Кожен виборець має право звертатися в порядку, встановленому **Законом України “Про Державний реєстр виборців”**, до відповідного органу ведення Державного реєстру виборців (далі – орган ведення Реєстру) із заявою щодо неправомірного включення (невключення) до Державного реєстру виборців (далі – Реєстр) себе чи інших осіб, запису про себе чи про інших осіб, виправлення недостовірних відомостей Реєстру щодо себе або інших осіб (пункт 5 частини першої статті 10 Закону України “Про Державний реєстр виборців”).

Порядок звернення особи за власною ініціативою до органу ведення Реєстру щодо включення до Реєстру встановлено статтею 19 указанного Закону, згідно з якою особа, яка набула права голосу, або особа, яка має право голосу, однак виявила, що вона не включена до Реєстру, може за власною ініціативою звернутися до органу ведення Реєстру за місцем свого проживання на території України щодо свого включення до Реєстру.

Така особа подає органу ведення Реєстру письмову заяву за формою, встановленою Центральною виборчою комісією, і пред'являє документ, що посвідчує особу та підтверджує громадянство виборця, – паспорт громадянина України або тимчасове посвідчення громадянина України (якщо особа нещодавно набула громадянства України), копія якого додається до заяви. Така заява може бути подана

до органу ведення Реєстру особисто або через уповноважену особу, повноваження якої оформлені відповідно до законодавства.

Також заява може бути надіслана особою в електронній формі за підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до закону, з використанням мережі “Інтернет” у встановленому розпорядником Реєстру порядку (постанова Центральної виборчої комісії від 25 червня 2020 року № 121 “Про Порядок надсилання виборцем заяв, запитів, передбачених статтями 19 – 21 Закону України “Про Державний реєстр виборців”, із використанням мережі “Інтернет”).

Заява, надіслана з використанням мережі “Інтернет”, повинна містити адресу електронної пошти, на яку заявнику може бути надіслано повідомлення. Відомості про постійну нездатність виборця пересуватися самостійно (за наявності підстав) зазначаються у заяві, яка подається разом з документом (копією документа), що підтверджує відповідний факт.

Форму заяви особи щодо включення до Реєстру встановлено постановою Центральної виборчої комісії від 2 червня 2020 року № 96.

Процедури перевірки включення себе та інших виборців до Державного реєстру виборців

Кожен виборець має право отримувати інформацію про своє включення (невключення) чи включення (невключення) інших осіб до Реєстру (пункт 2 частини першої статті 10 Закону України “Про Державний реєстр виборців”).

Згідно зі статтею 21 зазначеного Закону виборець може особисто звернутися з письмовим запитом до будь-якого органу ведення Реєстру щодо змісту його персональних даних у Реєстрі, а також прізвищ, власних імен, по батькові, дати народження усіх виборців, внесених до Реєстру за його власною виборчою адресою, пред’явивши паспорт громадянина України або тимчасове посвідчення громадянина України (якщо особа нещодавно набула громадянство України). Виборець, постійно не здатний пересуватися самостійно, може уповноважити на подання письмового запиту іншу особу, повноваження якої оформлено відповідно до законодавства.

Також виборець може направити запит до органу ведення Реєстру в електронній формі за підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України “Про електронні довірчі послуги”, з використанням мережі “Інтернет” у встановленому розпорядником Реєстру порядку (постанова Центральної виборчої комісії від 25 червня 2020 року № 121 “Про Порядок надсилання виборцем заяв, запитів, передбачених статтями 19 – 21 Закону України “Про Державний реєстр виборців”, із використанням мережі “Інтернет”). Такий запит повинен містити адресу електронної пошти.

Відповідь в електронній формі надсилається на зазначену виборцем адресу електронної пошти з використанням кваліфікованого електронного підпису керівника органу ведення Реєстру.

Разом з тим перевірити своє включення до Реєстру виборець може, скориставшись електронним сервісом Реєстру (Особистий кабінет виборця), розміщеним на офіційному веб-сайті Центральної виборчої комісії (www.cvk.gov.ua).

Можливість та процедури перевірки включення себе та інших виборців до списку виборців на звичайній виборчій дільниці

Порядок ознайомлення виборців із попереднім списком виборців на звичайній виборчій дільниці та усунення неправильностей у списку виборців установлено статтею 42 ВКУ.

Дільнична виборча комісія звичайної виборчої дільниці наступного дня після отримання попереднього списку виборців надає його для загального ознайомлення у приміщенні дільничної виборчої комісії.

Виборець має право ознайомитися з попереднім списком виборців у приміщенні дільничної виборчої комісії та перевірити правильність внесених до нього відомостей.

Виборець може звернутися до дільничної виборчої комісії або безпосередньо до органу ведення Державного реєстру виборців із заявою про уточнення попереднього списку виборців, у тому числі про включення або виключення зі списку себе особисто або інших осіб, а також щодо наявності або відсутності відміток про постійну нездатність виборця пересуватися самостійно.

Виборець особисто подає заяву до дільничної виборчої комісії або безпосередньо до органу ведення Державного реєстру виборців щодо зазначених обставин. У разі якщо виборець з порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) не може особисто подати заяву, дільнична виборча комісія за зверненням такого виборця зобов'язана забезпечити прийняття заяви у такого виборця в інший спосіб. Така заява до органу ведення Державного реєстру виборців може бути подана також за допомогою електронних сервісів у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією (постанова Центральної виборчої комісії від 25 серпня 2020 року № 201 "Про Порядок подання виборцем заяви про уточнення попереднього списку виборців на звичайній виборчій дільниці з використанням мережі "Інтернет").

До заяви додаються документи (копії документів), які підтверджують зазначені в ній відомості.

Заява про уточнення списку виборців може бути подана не пізніше як за п'ять днів до дня голосування і розглядається виборчою комісією

протягом одного дня. Заява, подана після зазначеного строку, залишається без розгляду.

Адміністративний позов про уточнення списку виборців може бути подано до суду в порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України.

Рішення суду про внесення змін до списку виборців не пізніш як за п'ять днів до дня голосування подається виборцем до відповідного органу ведення Реєстру або до відповідної дільничної виборчої комісії для негайного направлення до такого органу, а пізніше цього строку – до дільничної виборчої комісії.

Можливість та процедури перевірки включення себе та інших виборців до списку виборців на спеціальній виборчій дільниці

Відповідно до статті 45 ВКУ виборець має право особисто звернутися із заявою про уточнення списку виборців до дільничної виборчої комісії спеціальної виборчої дільниці або безпосередньо до суду.

Заява про уточнення списку виборців може бути подана до відповідної дільничної виборчої комісії не пізніш як за два дні до дня голосування. Заява, подана до виборчої комісії після зазначених строків, залишається без розгляду.

Адміністративний позов про уточнення списку виборців може бути поданий до суду в порядку і строки, встановлені **Кодексом адміністративного судочинства України**.

Члени дільничної виборчої комісії спеціальної виборчої дільниці, які мають право голосу на відповідних виборах, включаються до списку виборців на цій виборчій дільниці на підставі рішення відповідної виборчої комісії щодо утворення дільничної виборчої комісії цієї спеціальної виборчої дільниці.

АДРЕСИ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ ДІЛЬНИЧНИХ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ ТА ПРИМІЩЕНЬ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ З МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ

[\(Постанова Центральної виборчої комісії від 25 червня 2020 року № 117 “Про утворення звичайних та спеціальних виборчих дільниць на постійній основі” із внесеними змінами\)](#)

ПІДСТАВИ ТА ПРОЦЕДУРИ ОТРИМАННЯ МОЖЛИВОСТІ ГОЛОСУВАТИ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ

Статтею 249 ВКК визначається порядок організації голосування виборців за місцем їх перебування.

Так, дільнична виборча комісія надає можливість голосувати за місцем перебування виборцю, який внесений до списку виборців на виборчій дільниці, але внаслідок порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) не здатний пересуватися самостійно.

Для організації голосування виборців, не здатних пересуватися самостійно, за їх місцем перебування дільнична виборча комісія в останній день перед днем голосування на своєму засіданні виготовляє витяг із списку виборців за формою, встановленою Центральною виборчою комісією.

До витягу із списку виборців включаються:

1) без рішення комісії – виборець, постійно не здатний самостійно пересуватися, стосовно якого у списку виборців зазначена відповідна відмітка, якщо такий виборець **до 12 години останньої суботи** перед днем голосування письмово або особисто не повідомив відповідну дільничну виборчу комісію про бажання проголосувати у приміщенні для голосування;

2) за рішенням дільничної виборчої комісії – виборець, який тимчасово не здатний пересуватися самостійно, на підставі його заяви та довідки медичної установи про стан його здоров'я.

Виборець, який тимчасово не здатний пересуватися самостійно, поштою або через інших осіб **подає** дільничній виборчій комісії **не пізніше 20 години останньої п'ятниці** перед днем голосування:

- написану заяву з проханням забезпечити йому голосування за місцем його перебування із зазначенням місця перебування виборця;
- довідку медичної установи про стан здоров'я власноручно виборця.

На спеціальних виборчих дільницях, утворених у стаціонарних закладах охорони здоров'я, голосування за місцем перебування виборця проводиться на підставі власноручно написаної заяви виборця з проханням забезпечити йому голосування за місцем його перебування у зв'язку з необхідністю дотримання постільного режиму.

Витяг із списку виборців невідкладно після його складення надається для загального ознайомлення у приміщенні дільничної виборчої комісії.

ПОРЯДОК ГОЛОСУВАННЯ НА МІСЦЕВИХ ВИБОРАХ

Голосування проводиться в день голосування з 8 до 20 години без перерви.

Для отримання виборчих бюлетенів з виборів депутатів обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів (далі – виборчий бюлетень) члену дільничної виборчої комісії надається один із зазначених нижче документів, який підтверджує особу та громадянство України:

- 1) паспорт громадянина України (у вигляді паспортної книжечки або картки);
- 2) тимчасове посвідчення громадянина України (для осіб, недавно прийнятих до громадянства України).

За умови пред'явлення виборцем одного з вищевказаних документів, наявності його у списку виборців на відповідній виборчій дільниці та після того, як ним буде поставлено підпис за отримання виборчих бюлетенів у списку виборців та у визначеному місці на контрольних талонах виборчих бюлетенів, член дільничної виборчої комісії видає виборцю виборчі бюлетені для голосування на відповідних місцевих виборах.

Забороняється отримання виборчого бюлетеня від інших осіб (крім уповноваженого члена виборчої комісії, який видає виборчий бюлетень), заохочення або змушування виборців до передачі виборчого бюлетеня іншим особам шляхом підкупу, погроз або іншим способом.

Виборець не має права передавати свої виборчі бюлетені іншим особам.

Виборчий бюлетень заповнюється виборцем особисто в кабіні для таємного голосування. Під час заповнення виборчого бюлетеня забороняється присутність інших осіб, здійснення фото- та відеофіксації у будь-який спосіб. Виборець, який внаслідок порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) не може самостійно заповнити виборчий бюлетень, має право з відома голови або іншого члена дільничної виборчої комісії скористатися допомогою іншого виборця, крім члена виборчої комісії, кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, довіреної особи кандидата, уповноваженої особи місцевої організації політичної партії, офіційного спостерігача.

Виборець у приміщенні для голосування може перебувати лише протягом часу, необхідного для голосування.

У виборчому бюлетені з виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, районної у місті ради, а також депутатів міської, сільської, селищної (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше) ради виборець, визначивши місцеву організацію політичної партії, за яку він голосує, у порожньому квадраті навпроти назви цієї місцевої організації політичної партії робить позначку "плюс" (+) або іншу, що засвідчує його волевиявлення, а у квадраті із нанесеним трафаретом для написання номера кандидата може вписати порядковий номер кандидата в депутати, якого він підтримує.

Якщо виборець у квадраті з нанесеним трафаретом для написання номера кандидата в депутати зробив позначку не по трафарету, але з якої можливо встановити дійсне волевиявлення

виборця, вважається, що виборець підтримує кандидата, номер якого зазначено.

Якщо запис (позначку) у квадраті з нанесеним трафаретом для написання номера кандидата в депутати, якого підтримує виборець, зроблено в графі політичної партії, яку виборець не підтримав, вважається, що такий виборець підтримує весь територіальний список кандидатів у депутати від місцевої організації політичної партії без надання підтримки окремому кандидату.

У виборчому бюлетені з виборів депутатів міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч), сільського, селищного, міського голови виборець робить позначку “плюс” (+) або іншу, що засвідчує його волевиявлення, у квадраті напроти прізвища кандидата, за якого він голосує.

Виборець може голосувати лише за одну місцеву організацію політичної партії, одного кандидата в депутати, одного кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови.

Виборець особисто опускає заповнені виборчі бюлетені до виборчої скриньки.

Виборець, який через порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) не може самотійно опустити виборчий бюлетень до виборчої скриньки, має право з відома голови або іншого члена дільничної виборчої комісії доручити зробити це у своїй присутності іншому виборцю, крім члена виборчої комісії, кандидата в депутати, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, довіреної особи кандидата, уповноваженої особи місцевої організації політичної партії, офіційного спостерігача.

У разі якщо виборець, заповнюючи виборчий бюлетень, припустився помилки, він має право невідкладно звернутися з письмовою заявою до члена виборчої комісії, який видав йому виборчий бюлетень, з проханням видати йому інший виборчий бюлетень.

Інший виборчий бюлетень видається тільки в обмін на неправильно заповнений і лише один раз.

Повторна видача виборчого бюлетеня замість неправильно заповненого не допускається.

За 5 хвилин до 20 години голова дільничної виборчої комісії оголошує про закінчення голосування та зачинення виборчої дільниці о 20 годині. Виборці, які на 20 годину прийшли до дільниці для голосування, мають право проголосувати. Один із членів комісії за дорученням голови дільничної виборчої комісії о 20 годині підходить до входу у приміщення для голосування та запрошує всіх виборців, які ще не проголосували, зайти у приміщення та зачиняє двері.

ПРАВО НА ОСКАРЖЕННЯ ПОРУШЕНЬ ВИБОРЧИХ ПРАВ ТА СПОСОБИ ЗДІЙСНЕННЯ ЦЬОГО ПРАВА

Питання оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються виборчого процесу місцевих виборів унормовано розділом XI ВКУ та Порядком розгляду скарг виборчими комісіями з виборів Президента України, народних депутатів України, місцевих виборів, затвердженим постановою Центральної виборчої комісії від 21 серпня 2020 року № 192.

Рішення, дії чи бездіяльність, що стосуються виборчого процесу можуть бути оскаржені до суду або до виборчої комісії.

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються виборчого процесу місцевих виборів, до відповідної виборчої комісії, а також розгляд скарг та прийняття рішення виборчою комісією здійснюються в порядку, визначеному ВКУ.

Питання розгляду скарг виборчими комісіями не врегульовані ВКУ визначаються згідно з Порядком розгляду скарг виборчими комісіями з виборів Президента України, народних депутатів України, місцевих виборів, затвердженим постановою Центральної виборчої комісії від 21 серпня 2020 року № 192.

Відповідно до частини першої статті 65 ВКУ суб'єктом звернення до виборчої комісії з місцевих виборів зі скаргою, що стосується виборчого процесу, може бути:

1) кандидат у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, міської, районної в місті, селищної, сільської ради, кандидат на посаду сільського, селищного, міського голови, зареєстрований для участі у відповідних місцевих виборах.

Від імені відповідного кандидата суб'єктом звернення зі скаргою може бути довірена особа такого кандидата;

2) місцева організація політичної партії – суб'єкт виборчого процесу місцевих виборів в особі її керівника, представника місцевої організації політичної партії у виборчій комісії Автономної Республіки Крим, обласній, районній, районній у місті, а також міській, сільській, селищній (територіальній громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше) виборчій комісії, уповноваженої особи місцевої організації політичної партії в єдиному багатомандатному, територіальному виборчому окрузі чи іншої особи, уповноваженої рішенням керівного органу місцевої організації політичної партії.

3) офіційний спостерігач від кандидата в депутати сільської, селищної, міської ради (територіальній громади з кількістю виборців до 10 тисяч) в багатомандатному виборчому окрузі, кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, місцевої організації політичної партії, яка висунула виборчі списки кандидатів у депутати на місцевих виборах, громадської організації – до територіальної виборчої комісії на

території відповідного виборчого округу з відповідних місцевих виборів;

4) виборець, виборчі права або охоронювані законом інтереси якого щодо участі у виборчому процесі місцевих виборів порушено рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта оскарження.

З урахуванням положень частин першої, п'ятої, тринадцятої, чотирнадцятої статті 236 ВКУ скарга за підписом представника місцевої організації політичної партії у виборчій комісії Автономної Республіки Крим, обласній, районній, районній у місті, а також міській, сільській, селищній (територіальній громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше) виборчій комісії може бути подана відповідно лише до виборчої комісії Автономної Республіки Крим, обласної, районної, районної в місті, а також міської, сільської, селищної (територіальній громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше) виборчої комісії; уповноваженої особи місцевої організації політичної партії в єдиному багатомандатному, територіальному виборчому окрузі – до територіальної виборчої комісії на території відповідного виборчого округу з відповідних місцевих виборів.

Виборець може оскаржити до відповідної виборчої комісії рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів оскарження, якщо такі рішення, дії чи бездіяльність порушують особисто його виборчі права або охоронювані законом інтереси щодо участі у виборчому процесі, у тому числі на участь у роботі виборчої комісії, на здійснення спостереження, на присутність на засіданні виборчої комісії у визначених ВКУ випадках, під час проведення голосування відповідно до ВКУ, незабезпечення встановлених ВКУ умов для голосування виборців з порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком).

Кандидат, зареєстрований для участі у відповідних виборах (далі – кандидат), та від його імені довірена особа можуть оскаржити до відповідної виборчої комісії рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів оскарження, якщо такі рішення, дії чи бездіяльність стосуються відповідного регіону, округу, де цей кандидат зареєстрований для участі у виборах.

Згідно з частинами третьою, четвертою статті 65 ВКУ суб'єкти звернення зі скаргою, можуть оскаржити:

1) до Центральної виборчої комісії – бездіяльність територіальної виборчої комісії, яка встановлює результати відповідних місцевих виборів;

2) до територіальної виборчої комісії, яка встановлює результати відповідних місцевих виборів:

– рішення, дії чи бездіяльність територіальної виборчої комісії нижчого рівня, яка встановлює підсумки голосування з відповідних місцевих виборів;

– рішення, дії чи бездіяльність дільничної виборчої комісії, яка забезпечує організацію і проведення відповідних місцевих виборів (у разі якщо підсумки голосування з відповідних місцевих виборів не встановлюються);

3) до територіальної виборчої комісії, яка встановлює підсумки голосування з відповідних місцевих виборів (у разі якщо результати таких місцевих виборів встановлює територіальна виборча комісія вищого рівня), – рішення, дії чи бездіяльність дільничної виборчої комісії, яка забезпечує організацію і проведення відповідних місцевих виборів;

4) до територіальної виборчої комісії, яка утворила відповідну дільничну виборчу комісію, – дії чи бездіяльність члена такої дільничної виборчої комісії.

Строки подання скарги, що стосується виборчого процесу місцевих виборів до відповідної виборчої комісії, встановлено статтею 66 ВКУ.

Вимоги до змісту і форми скарги, що подається до виборчої комісії, визначено статтею 67 ВКУ.

Суб'єкт виборчого процесу місцевих виборів може оскаржити рішення, дії чи бездіяльність, що стосується виборчого процесу, до суду в порядку, встановленому **Кодексом адміністративного судочинства України**.

Виключно до суду в порядку, встановленому **Кодексом адміністративного судочинства України**, шляхом подання позовної заяви оскаржуються:

- 1) рішення, дії, бездіяльність Центральної виборчої комісії;
- 2) дії чи бездіяльність члена Центральної виборчої комісії;
- 3) рішення чи дії територіальної виборчої комісії, крім установлених ВКУ (частини друга – четверта статті 65 ВКУ) випадків;
- 4) дії чи бездіяльність члена територіальної виборчої комісії;
- 5) дії чи бездіяльність кандидата;
- 6) рішення чи дії місцевої організації політичної партії, громадського об'єднання, їх посадових осіб чи повноважних представників, що стосуються виборчого процесу, крім тих рішень чи дій, які відповідно до закону, статуту (положення) належать до їхньої внутрішньої діяльності або виключної компетенції;
- 7) дії чи бездіяльність довіреної особи кандидата, уповноваженої особи місцевої організації політичної партії;
- 8) дії чи бездіяльність офіційного спостерігача від кандидата, місцевої організації політичної партії – суб'єкта відповідного виборчого процесу, громадської організації;

9) рішення, дії чи бездіяльність органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, закладів та організацій, їх посадових та службових осіб;

10) рішення, дії чи бездіяльність засобів масової інформації, інформаційних агентств, їх власників, посадових і службових осіб, творчих працівників.

Також до суду шляхом подання позовної заяви можуть оскаржуватися рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій з місцевих виборів, їх членів, визначені статтею 65 ВКУ.

Розгляд та вирішення судом справ щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосується виборчого процесу місцевих виборів, здійснюються у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України.

ЗАКОНОДАВЧА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО МІСЦЕВІ ВИБОРИ

Особи, винні в порушенні законодавства про вибори, виборчих прав виборців, кандидатів, місцевих організацій політичних партій – суб'єктів виборчого процесу, притягаються до кримінальної, адміністративної або іншої відповідальності в порядку, встановленому законом (частина третя статті 19 ВКУ).

Статтями 157 – 160 Кримінального кодексу України встановлено відповідальність за кримінальні правопорушення проти виборчих прав громадян, зокрема, за:

– перешкоджання вільному здійсненню виборцем свого виборчого права, діяльності іншого суб'єкта виборчого процесу, члена виборчої комісії або офіційного спостерігача при виконанні ними своїх повноважень чи здійсненні своїх прав, поєднані з обманом або примушуванням, – у вигляді обмеження волі на строк до трьох років або позбавлення волі на той самий строк (частина перша статті 157);

– незаконне втручання службової особи у діяльність виборчої комісії або члена виборчої комісії з використанням службового становища з метою впливу на їхні дії чи рішення – у вигляді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк п'ять років (частина четверта статті 157);

– ухилення члена виборчої комісії від виконання своїх обов'язків у роботі комісії без поважних причин, що призвело до неможливості роботи виборчої комісії в день голосування, проведення підрахунку голосів на виборчій дільниці, встановлення підсумків голосування у відповідному виборчому окрузі, встановлення результатів виборів, – у вигляді обмеження волі на строк до трьох років або позбавлення волі

на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк п'ять років (частина п'ята статті 157);

– умисне подання до органу ведення Державного реєстру виборців неправдивих відомостей про виборців, умисне внесення неправдивих відомостей до бази даних Державного реєстру виборців, несанкціоновані дії з інформацією, що міститься в базі даних Державного реєстру виборців, чи інше несанкціоноване втручання у роботу бази даних Державного реєстру виборців – у вигляді позбавлення волі на строк від двох до чотирьох років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк п'ять років (частина перша статті 158);

– надання або отримання виборчого бюлетеня особою, яка не має права його надавати чи отримувати, або надання виборцю заповненого виборчого бюлетеня, або голосування виборцем більше одного разу, незаконне опускання виборчого бюлетеня до виборчої скриньки – у вигляді штрафу від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправних робіт на строк до двох років, або обмеження волі на строк до трьох років, або позбавлення волі на строк до двох років (частина перша статті 158¹);

– викрадення, пошкодження, приховування або знищення виборчого бюлетеня, – у вигляді штрафу від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправних робіт на строк до двох років, або обмеження волі на строк до трьох років, або позбавлення волі на строк до двох років (частина друга статті 158¹);

– незаконне знищення або пошкодження виборчої документації в архівних установах або в Центральній виборчій комісії після проведення виборів – у вигляді обмеження волі на строк від трьох до п'яти років або позбавлення волі на строк від двох до чотирьох років (частина перша статті 158²);

– підписання головою, заступником голови, секретарем, іншим членом виборчої комісії протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, протоколу про підсумки голосування в межах відповідного виборчого округу чи про результати виборів до остаточного заповнення протоколу, а також підписання такого протоколу не на засіданні виборчої комісії – у вигляді позбавлення волі на строк від двох до шести років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк п'ять років (частина перша статті 158³);

– підробку або незаконне виготовлення виборчої документації, використання або зберігання незаконно виготовленої чи підробленої виборчої документації, а так само включення до виборчої документації завідомо недостовірних відомостей – у вигляді позбавлення волі на строк від трьох до семи років з позбавленням права обіймати певні

- посади або займатися певною діяльністю на строк п'ять років (частина друга статті 158³);
- викрадення, пошкодження, приховування, знищення печатки виборчої комісії, виборчої скриньки з бюлетенями, списку виборців або протоколу про підрахунок голосів виборців, про підсумки голосування в межах відповідного виборчого округу на виборах, про результати виборів – у вигляді позбавлення волі на строк від п'яти до семи років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк п'ять років (частина третя статті 158³);
 - умисне порушення таємниці голосування під час проведення виборів, що виразилося в розголошенні змісту волевиявлення виборця, – у вигляді штрафу від трьохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеження волі на строк до трьох років, або позбавлення волі на строк до двох років (частина перша статті 159);
 - подання завідомо недостовірних відомостей у фінансовому звіті про надходження та використання коштів виборчого фонду місцевої організації політичної партії, кандидата – у вигляді штрафу від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправних робіт на строк до двох років, або обмеження волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк п'ять років (частина перша статті 159¹);
 - прийняття пропозиції, обіцянки або одержання виборцем, членом виборчої комісії, офіційним спостерігачем для себе чи третьої особи неправомірної вигоди за вчинення або невчинення будь-яких дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним своїх виборчих прав, – у вигляді штрафу від трьохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправних робіт на строк до двох років, або позбавлення волі на той самий строк (частина перша статті 160);
 - пропозицію, обіцянку або надання виборцю, кандидату, члену виборчої комісії неправомірної вигоди за вчинення або невчинення будь-яких дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним свого виборчого права, – у вигляді обмеження волі на строк до трьох років або позбавлення волі на строк від двох до шести років, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк п'ять років (частина друга статті 160);
 - надання виборцям, юридичним особам неправомірної вигоди, що супроводжується передвиборною агітацією, згадуванням імені кандидата, назви політичної партії, яка висунула кандидата на відповідних виборах, або використанням зображення кандидата, символіки політичної партії, яка висунула кандидата на відповідних виборах, – у вигляді обмеження волі на строк від двох до п'яти років або позбавлення волі від двох до шести років, з позбавленням права

обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк п'ять років (частина третя статті 160).

Кодекс України про адміністративні правопорушення передбачає адміністративну відповідальність за правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення (статті 212⁷ – 212²⁴ указаного Кодексу).

Зміна адміністративно-територіального устрою

Постановою Верховної Ради України від 17 липня 2020 року № 807-IX **“Про утворення та ліквідацію районів”** ліквідовано 490 районів і утворено 136 укрупнених у всіх областях та Автономній Республіці Крим.

Призначення місцевих виборів

Постановою Верховної Ради України від 15 липня 2020 року № 795-IX **“Про призначення чергових місцевих виборів у 2020 році”** призначено чергові вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів (крім визначених пунктами 2 і 3 цієї Постанови) на неділю 25 жовтня 2020 року.

Пунктом 2 Постанови встановлено, що вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим, міста Севастополя та в окремих районах, містах, селищах і селах Донецької та Луганської областей не призначаються і не проводяться.

Пунктом 3 Постанови встановлено, що у зв'язку з неможливістю забезпечення представництва спільних інтересів територіальних громад сіл, селищ і міст Донецької та Луганської областей вибори депутатів Донецької та Луганської обласних рад не призначаються і не проводяться.

Пунктом 4 Постанови визначено, що вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів, не призначені відповідно до пунктів 2 і 3 цієї Постанови, будуть призначені у встановлені окремими законами порядку та строки, за умов: припинення тимчасової окупації та збройної агресії Російської Федерації проти України, а саме: виведення усіх незаконних збройних формувань, керованих, контрольованих і фінансованих Російською Федерацією, російських окупаційних військ, їх військової техніки з території України; відновлення повного контролю України за державним кордоном України; роззброєння всіх незаконних збройних формувань та найманців, які діють на тимчасово окупованих територіях України;

відновлення конституційного ладу та правопорядку на тимчасово окупованих територіях України; забезпечення безпеки громадян України, які проживають на відповідних територіях Автономної Республіки Крим, Донецької і Луганської областей та міста Севастополя, після повноцінного завершення на відповідних територіях процедур з роззброєння, демілітаризації та реінтеграції відповідно до стандартів Організації Об'єднаних Націй та Організації з безпеки і співробітництва в Європі.

Судова практика

Важливу роль також відіграє судова практика Конституційного Суду України, зокрема щодо виборчого законодавства України (стаття 147 Конституції України).

Закон України “Про судоустрій і статус суддів”

Стаття 37 (5) 3. У Касаційному адміністративному суді обов'язково створюються окремі палати для розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян.

Кодекс адміністративного судочинства України

Стаття 9 (1) 6. Юрисдикція адміністративних судів поширюється на справи у публічно-правових спорах, зокрема спорах щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму;

Стаття 20 (1) 2. Місцевим загальним судам як адміністративним судам підсудні адміністративні справи, пов'язані з виборчим процесом чи процесом референдуму, щодо:

оскарження рішень, дій чи бездіяльності дільничних виборчих комісій, дільничних комісій з референдуму, членів цих комісій; уточнення списку виборців; оскарження дій чи бездіяльності засобів масової інформації, інформаційних агентств, підприємств, установ, організацій, їх посадових та службових осіб, творчих працівників засобів масової інформації та інформаційних агентств, що порушують законодавство про вибори та референдум.

Стаття 22 (2). Апеляційному адміністративному суду в апеляційному окрузі, що включає місто Київ, як суду першої інстанції підсудні справи щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності Центральної виборчої комісії (окрім визначених частиною четвертою цієї статті),

Стаття 22 (4). Верховному Суду як суду першої інстанції підсудні справи щодо встановлення Центральною виборчою комісією результатів виборів або всеукраїнського референдуму, справи за

позовом про дострокове припинення повноважень народного депутата України, а також справи щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів.

Стаття 273 (6). Позовні заяви щодо рішень, дій чи бездіяльності виборчої комісії, комісії з референдуму, членів цих комісій може бути подано до адміністративного суду у п'ятиденний строк із дня прийняття рішення, вчинення дії або допущення бездіяльності.

Стаття 273 (9). Суд вирішує адміністративні справи, визначені цією статтею, у дводенний строк після надходження позовної заяви. Адміністративні справи за позовними заявами, що надійшли до дня голосування, вирішуються судом у дводенний строк, але не пізніше ніж за дві години до початку голосування.

Адміністративні справи за позовними заявами, що надійшли у день голосування, вирішуються судом до закінчення голосування. Адміністративні справи за позовними заявами, що надійшли у день голосування, але після закінчення голосування, вирішуються судом у дводенний строк після надходження позовної заяви.

Стаття 278. Особливості судових рішень за наслідками розгляду справ, пов'язаних з виборчим процесом чи референдумом, та їх оскарження.

Стаття 278 (2). Апеляційні скарги на судові рішення за наслідками розгляду справ, визначених статтями 273-277 цього Кодексу, можуть бути подані у дводенний строк з дня їх проголошення, а на судові рішення, ухвалені до дня голосування, - не пізніш як за чотири години до початку голосування.

Стаття 278 (4). Суд апеляційної інстанції розглядає справу у дводенний строк після закінчення строку на апеляційне оскарження з повідомленням учасників справи.

Апеляційна скарга на судові рішення, що було ухвалене до дня голосування, розглядається не пізніше ніж за дві години до початку голосування.

Міжнародне право

Україна також має зобов'язання перед ООН, ОБСЄ та Радою Європи та має дотримуватись інших міжнародних стандартів демократичного волевиявлення:

а) Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН:

Стаття 21. Воля народу повинна бути основою влади уряду; ця воля повинна виявлятися у періодичних і нефальсифікованих виборах, які повинні провадитись при загальному і рівному виборчому праві

шляхом таємного голосування або ж через інші рівнозначні форми, що забезпечують свободу голосування.

б) Документ щодо Копенгагенської зустрічі Конференції з людського виміру Наради з безпеки та співробітництва в Європі:

5. Вони урочисто заявляють, що до числа елементів справедливості, які істотно необхідні для повного вираження гідності, властивої людській особистості, і рівних та невід'ємних прав усіх людей, відносяться наступні:

5.1. вільні вибори, що проводяться через розумні проміжки часу шляхом таємного голосування або рівноцінної процедури вільного голосування в умовах, які забезпечують на практиці вільне вираження думки виборцями при виборі своїх представників;

в) Закон України “Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини”:

Стаття 17. Суди [України] застосовують при розгляді справ Конвенцію [Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод] та практику Суду [Європейський суд з прав людини] як джерело права.

г) Закон України “Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції”:

Стаття 1. Україна повністю визнає на своїй території дію статті 25 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. щодо визнання компетенції Європейської комісії з прав людини приймати від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб заяви на ім'я Генерального Секретаря Ради Європи про порушення Україною прав, викладених у Конвенції, та статті 46 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. щодо визнання обов'язковою і без укладення спеціальної угоди юрисдикцію Європейського суду з прав людини в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції.

Г. ГОТОВНІСТЬ УКРАЇНИ

Подолання викликів, пов'язаних з агресією країни-окупанта РФ

Місцеві вибори 2020 р. в Україні проводяться в час, коли країна продовжує боротися з гібридною агресією, яку веде Російська Федерація на українській території.

Це, а також втручання Російської Федерації у виборчі процеси в інших незалежних країнах, змусило українську владу взяти під пильний контроль моніторинг будь-якої потенційної загрози іноземного втручання у виборчий процес.

Українські владні структури запевняють, що готові діяти відповідно і реагувати на потенційні загрози. Під час підготовки до протидії потенційним загрозам для виборчого процесу українська влада у співпраці з міжнародними партнерами переймала досвід та найкращі практики.

Подолання викликів, пов'язаних з пандемією вірусу COVID19

Кабінетом Міністрів України затвердив Порядок здійснення протиепідемічних заходів під час організації та проведення виборів.

Відповідним рішенням, прийнятим на позачерговому засіданні Кабінету Міністрів 14 вересня, встановлено додаткові вимоги щодо протиепідемічних заходів під час організації та проведення виборів на період дії карантину у зв'язку з поширенням на території України COVID-19.

Документ, зокрема, передбачає: проводитиметься опитування щодо наявності симптомів респіраторних захворювань та температурний скринінг усім особам, які заходять до приміщень для голосування та приміщень виборчих комісій.

На вході до приміщення виборчої комісії, приміщення для голосування повинні знаходитися антисептики для рук. Також мають бути обладнанні місця для централізованого збору та утилізації засобів індивідуального захисту.

У приміщеннях буде нанесена розмітка, що вказує на дотримання дистанції не менше 1 метра. Потоки виборців, на вхід та на вихід, повинні бути розділені. Крім того, рекомендується у приміщенні одночасне перебування виборців з розрахунку не більше трьох осіб на один стіл для видачі бюлетенів.

Стільці, столи, меблі, які використовуються виборчої комісією повинні бути виготовлені з матеріалів, які можна продезінфікувати. Використання тканини на столах не дозволяється.

Члени виборчої комісії повинні дотримуватись фізичного дистанціювання. Тобто сидіти на відстані не менше 1 метра один від одного, або застосовувати фізичні бар'єри, наприклад, прозорі екрани.

Протирання дверних ручок, поручнів, сидіння тощо дезінфікуючими засобами потрібно проводити не рідше одного разу на 2 години, а вологе прибирання приміщення - не рідше одного разу на 4 години. Оброблювати окремі частини виборчих скриньок також можна, але потрібно не допустити потрапляння речовини та засобів дезінфекції усередину виборчої скриньки.

Виборці повинні дотримуватись протиепідемічних заходів, обробити руки дезінфікуючими засобами перед входом до приміщення, перебувати у респіраторі або захисній масці. При цьому

члени виборчої комісії можуть звернутися до виборців з проханням тимчасово зняти маску для підтвердження особи.

Рекомендовано не брати дітей до виборчих дільниць. І користуватися особистою ручкою.

Виборці, які перебувають на самоізоляції, можуть здійснювати голосування за місцем перебування. Для цього потрібно не пізніше 20 години останньої п'ятниці перед днем виборів подати заяву з доданою довідкою медичної установи про стан здоров'я (перебування на самоізоляції). У день голосування таким виборцям необхідно самостійно, не передаючи в руки членам виборчої комісії, показати документ, який підтверджує особу та громадянство України. Члени комісії, які забезпечують голосування за місцем перебування мають бути в масках, рукавичках, захисному щитку. І після кожного відвідування проводити утилізацію засобів захисту.

Засоби захисту повинні мати усі члени виборчої комісії, офіційні спостерігачі, поліцейські, працівники органів, закладів, установ, на території яких розміщені приміщення для голосування та приміщення виборчих комісій.

У разі виявлення випадку COVID-19 в одного із членів виборчої комісії, всі інші члени виборчої комісії можуть продовжувати виконувати свої функції при відсутності симптомів респіраторних захворювань.

У разі наявності контакту з хворим без застосування засобів індивідуального захисту, такі члени виборчої комісії направляються на самоізоляцію в порядку, встановленому законодавством.

До роботи на спеціальних виборчих дільницях, утворених у стаціонарних закладах охорони здоров'я та в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах, членам виборчої комісії, офіційним спостерігачам, поліцейським рекомендується не пізніше ніж за 72 години до дня виборів пройти тестування на наявність COVID-19 методом ПЛР.

Після завершення підрахунку голосів, передачі протоколів та бюлетенів для голосування у приміщенні виборчої комісії проводиться заключна дезінфекція.

Крім того, прийнятим документом доповнюється перелік осіб, яким дозволений в'їзд на територію України на час дії карантину: офіційними спостерігачами від іноземних держав та міжнародних організацій, які вестимуть спостереження за ходом виборчого процесу відповідних виборів.

Д. ДІЯЛЬНІСТЬ МІСІЇ СКУ

Розгортання діяльності Міжднародної місії зі спостереження за виборами СКУ в Україні. Офіційне розгортання Місії СКУ відбулося в Києві 29 вересня 2020 року.

Було проведено зустрічі з представниками владних структур, зокрема з **Центральної виборчої комісії України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Ієрархами Українських Церков**, керівництвом інших міжнародних та національних спостережних місій в Україні, а також з представниками громадянського суспільства в Україні, що працюють в основному у сфері медіа-моніторингу та комунікацій.

Перелік зустрічей Місії спостереження за виборами СКУ таУККА 01-16 жовтня 2020 р.:

- **Діденко Олег**, Голова Центральної виборчої комісії;
- **Плукар Віталій**, Заступник Голови Центральної виборчої комісії;
- **Боярчук Оксана**, Член Центральної виборчої комісії;
- **Костів Оксана**, завідувача відділу міжнародного співробітництва Секретаріату Центральної виборчої комісії;
- **Блаженніший Святослав Шевчук**, Глава Української Греко-Католицької Церкви;
- **Айвазовська Ольга**, Голова правління Громадянської мережі "ОПОРА", Координатор політичних програм;
- **Гопко Ганна**, Голова правління ГО "Мережа захисту національних інтересів "АНТС"", экс-Голова Комітету у закордонних справах Верховної Ради України;
- **Кошель Олексій**, Генеральний директор ВГО "Комітет виборців України";
- **Сергій Васильченко**, Голова правління Українського центру суспільних даних;
- **Загоруйко Аліна**, Заступник голови Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, голова підкомітету з питань виборів, референдумів та інших форм безпосередньої демократії; народний депутат Верховної Ради України;
- **Гурін Дмитро**, Голова підкомітету з питань місцевого самоврядування та органів самоорганізації населення Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, народний депутат Верховної Ради України;
- Експерти ВГО "Громадянська мережа "ОПОРА".

Предметом обговорення були питання забезпечення чесних, прозорих, демократичних та справедливих виборів, враховуючи нові суттєві зміни в законодавстві, складну епідеміологічну ситуацію в Україні, забрудненість інформаційного простору, брак фінансування на місцях, низький рівень обізнаності суспільства з новими правилами виборів.

Важливою частиною зустрічей було обговорення співпраці у аналізі та застосуванні на практиці нового виборчого законодавства, зважаючи на те, що ці вибори вперше відбудуться за новим законом – Виборчим кодексом, що був прийнятий Верховною Радою України.

Також, було обговорювались критичні питання у організації виборчого процесу, а саме - проведення цих виборів в умовах військової агресії, великої кількості внутрішньо переміщених осіб та пандемії коронавірусу (Covid-19).

«Успішне проведення демократичних виборів за новим законодавством, у непростих умовах і з існуючою військовою загрозою зі сторони РФ – це черговий важкий етап у становленні України, але ми віримо, що дані вибори відбудуться на відповідному рівні та будуть черговим доказом, що Україна є повноправним членом великої європейської сім'ї, де діє верховенство права та існує свобода вибору» - заявив Співголова Міжнародної місії спостереження за виборами Борис Вжесневський.

«Важливим етапом роботи Міжнародної місії спостереження за виборами є тісна співпраця з Центральною виборчою комісією України, що є ключовим органом влади в Україні щодо організації, підготовки та проведення виборів. Обговорення напрямків співпраці та взаємодії на цих виборах є першим важливим кроком у роботі Місії спостереження за виборами» - зазначив Андрій Футей, Співголова Міжнародної місії спостереження за виборами.

По результатах обговорення проблемних питань на зустрічах з керівництвом ЦВК, рядом провідних громадських організацій, що займаються питаннями виборів, активного моніторингу всіх подій та новин, що стосуються проведення місцевих виборів, Голови Місії СКУ та УККА зі спостереження за місцевими виборами **Борис Вжесневський та Андрій Футей** звернулись до **Президента України Володимира Зеленського** офіційним листом щодо важливості прозорих, демократичних та справедливих виборів в Україні та необхідності забезпечення цілого комплексу протиепідемічних заходів під час проведення виборів:

“Цей виборчий процес буде проходити в дуже складних умовах нового виборчого законодавства, великої кількості внутрішньо переміщених осіб та військової агресії на сході України.

Однією з головних проблем цієї виборчої кампанії стало широке поширення пандемії коронавірусу (Covid-19) в Україні. Очевидно, що ці виклики не передбачені законодавством України, але сильно впливають на виборчий процес та зокрема на участь самих виборців, роботу виборчих комісій та спостерігачів..

Успішне вирішення цього питання залежить від об'єднання зусиль органів влади на всіх рівнях та ресурсного забезпечення на всіх етапах виборчого процесу.

Сподіваємося на успішне поєднання зусиль щодо забезпечення прозорих, демократичних та справедливих виборів в Україні, та відповідного визнання цих виборів міжнародним співтовариством як підтвердження розвитку демократичних процесів в Україні.”

Борис Вжесневський

Голова

**Міжнародної місії Світового
Конгресу Українців зі
спостереження за місцевими
виборами 2020 р в Україні**

Андрій Футей

Голова

**Місії Українського
Конгресового Комітету
Америци**